

Examen geschiedenis 2008

VMBO

De spanning was van de gezichten van de leerlingen af te lezen voor het examen geschiedenis voor vmbo-tl. Wat zou het nieuwe examen over het historisch overzicht van de twintigste en eenentwintigste eeuw brengen? Eén ding was zeker: de totale leerstof was omvangrijk. De kandidaten moesten veel weten van een lange periode, de hele twintigste eeuw en daarbij nog een groot onderwerp als staatsinrichting. En bovendien: wat zou er gevraagd worden over de verrijkingsstof, de Palestijnse kwestie en de onafhankelijkheidsstrijd in Indonesië?

Alles bleek uiteindelijk reuze mee te vallen. Er waren in totaal tweeënveertig vragen, waarvan zeventien over staatsinrichting en vijftientig over het historisch overzicht. Sommige leerlingen waren na een uur al klaar. De reacties na afloop van het examen waren eensgezind. Dit was geen moeilijk examen, er werden bijna geen ingewikkelde vragen gesteld en het was gewoon goed te doen.

Bij het doorbladeren van het examen voor aanvang van het CSE op donderdag 22 mei van 9:00 uur tot 11:00 uur kreeg ook ik de indruk dat mijn leerlingen zich hieraan geen buil aan zouden vallen. Net als vorig jaar vond ik er vragen bij zitten die wel heel erg voor de hand lagen. Kortom, opnieuw veel vragen die ten hoogste op kaderniveau lagen. Voor leerlingen van de theoretische leerweg vrijwel unaniem honderd procent score.

Om een indruk te geven van de eenvoud van dit soort opgaven hier enkele voorbeelden. Bij opgave 2 dienden de kandidaten de naam van een leider te geven van de drie politieke groepen tussen 1848 en 1917, de confessionelen, de liberalen en de socialisten. Opgave 4 was een herkenningsofdracht, waarbij leerlingen een

link moesten leggen tussen affiches en een confessionele stroming. Niet moeilijk. De eerste vraag van het historisch overzicht, vraag 18, ging over de gebeurtenis in 1914 die leidde tot de Eerste Wereldoorlog. Terwijl de vraag erop een bron liet zien van de aanslag op Frans Ferdinand. In totaal bestond zeker een kwart van het examen uit dergelijke eenvoudige vragen.

Toch waren er ook opgaven die zorgden voor serieuze discussie. Een voorbeeld: opgave 8 was een vraag met de bedoeling een toelichting te geven bij een prent. Op deze prent stonden twee informateurs voor een enorm doolhof. Om het goede antwoord te kunnen geven moest je op de hoogte zijn van de rol van de informateur in het staatsbestel. Maar deze werd niet genoemd in de leerstof. Is natuurlijk erg slordig.

Volgens de stofomschrijving moesten de leerlingen op de hoogte zijn van de overgang van het districtenstelsel naar evenredige vertegenwoordiging. De vragen zes en zeven vroegen naar respectievelijk het nadeel voor landelijke partijen en het voordeel volgens voorstanders. Logischerwijs had ik de nadelen ervan wel besproken. Mijn leerlingen dienden uiteraard te begrijpen waarom men die overstap naar evenredige vertegenwoordiging heeft gemaakt. Een voordeel heb ik om diezelfde reden daarom ook niet behandeld.

Er waren nog een paar vragen die in mijn ogen onduidelijk waren. Men wilde hier de verklaring of uitleg hebben van symbolen. Vraag 5 vroeg om uitleg bij enkele symbolen die gebruikt werden door voorstanders van het algemeen kiesrecht, vraag vijftientig over symbolen die gebruikt werden door de nazi's. Sommige leerlingen begrepen de vraag niet helemaal en

Geen enkele leerling kon op deze vraag het goede antwoord geven.

Gebruik bron 42.
Op 42: In welk jaar is deze foto gemaakt? Kies uit: 1901, 1921, 1941, 1961 of 1981.
Geef ook aan waarom je voor dat jaartal gekozen hebt.
De foto is gemaakt in ... (vul jaartal in), omdat ... (geef een reden).

bron 42

De autobus heeft een aanhanger met een gasmotor die op hout loopt.

legden de woorden Blut und Boden uit. Maar waarom stond hier dan weinig concreets over beschreven in de stofomschrijving? Als dit zo belangrijk is laat dit daar dan in opnemen. Ik had er zelf met mijn leerlingen niet mee geoefend.

Dan nog graag aandacht voor de allerlaatste vraag. Hierin werd een autobus getoond met een gasmotor die op hout loopt. Leerlingen moesten aangeven of de foto gemaakt was in 1901, 1921, 1941 of 1961 en waarom dat zo was. Er was geen enkele kandidaat die de opdracht goed had. Voor historici ligt het antwoord voor

de hand, voor vmbo-leerlingen niet. Zij vroegen zich grotendeels af wanneer de gasmotor was uitgevonden. De vraag is wat de maker met deze vraag wilde bereiken. Onder welke noemer van de omschrijving stond kennis hiervan vermeld? In ieder geval niet onder schaarste, die stond alleen onder de Eerste Wereldoorlog.

Over het algemeen ben ik dik tevreden, tenminste wat de cijfers betreft. Alleen ik ben niet echt te spreken over het niveau.

Martijn Strobos

HAVO

Het was kwart over twaalf en voor de aula zat nog een groepje havo-5-leerlingen na te praten. Ik vroeg hoe het ging. Behalve van een enkeling die bijna verontschuldigend toegaf dat het eigenlijk wel meeviel, kreeg ik vooral gemopper te horen. Het was te lang, vaag, veel te moeilijk en vooral die bronnen kon je onmogelijk leren. De gebruikelijke litanie aan klachten. De reacties op het eindexamenjournaal en de internetfora wezen in dezelfde richting.

Tsja, one million Elvis fans can't be wrong, zou je kunnen denken. Dan vonden veel leerlingen het dus echt moeilijk, onduidelijk, te lang en af en toe oneerlijk. Toch is het de vraag of het ook werkelijk allemaal kommer en kwel was.

Om te beginnen met de dingen die goed gingen. De eerste vraag was een goede binnenkomer; hoewel de gebeurtenissen niet zo veel met elkaar te maken hebben, kan iedereen die de jaartallen netjes heeft geleerd deze vraag foutloos maken. Dit type opgave werd later herhaald en dan was er nog een matchingsvraag (opgave 8: uitspraken van Indonesische leiders koppelen aan Indonesische groepen). Deze vragen zijn eerlijk, eenduidig en snel na te kijken. Gezien de tijdsdruk die veel leerlingen hebben ervaren bij het maken en hun docenten bij het nakijken van het examen, mogen er best wat meer van dit soort opdrachten in. Ook bij de open vragen zaten er genoeg opdrachten bij die weinig problemen opleverden. Het NHM-zeemonster (opdracht 3), de groei van het KNIL rond 1900 (opdracht 5), het bedreigende karakter van de Franse Revolutie (opdracht 15), de drie soorten gevolgen van de Frans-Duitse oorlog voor Frankrijk (opdracht 21) en

de vrouwenemancipatie in de Engelse munitiefabriek (opdracht 25): dit waren allemaal duidelijke vragen die leerlingen gewoon hadden kunnen leren en waar het correctievoorschrift (cv) met een beetje persoonlijke inbreng goed te volgen was.

Het cv is ook direct het eerste, niet geringe, minpunt. 'Als je nou ziet wat ze willen weten, waarom vragen ze dat dan niet gewoon!?' deze wanhoopskreet tijdens de regionale bespreking vat de kritiek aardig samen. Te vaak verwijst het cv naar onderdelen die niet in de vraagstelling zijn opgenomen. Dat is het geval bij de grondstoffen en afzetmarkten (cv bij opdracht 6), de Japanse propaganda-examens voor ambtenaren (cv bij opdracht 9) en de onbedoelde gevolgen en superioriteitsgevoelens bij het Meppelerdiep (cv bij opdracht 10). En wanneer er naar een vergelijking tussen de Fransen en Engelsen tijdens de Krimoorlog of naar het Russisch thuisfront in de Eerste Wereldoorlog wordt gevraagd, staat dat juist weer niet in het cv (respectievelijk bij opdracht 18 en 27).

Behalve de voorgeschreven antwoorden, kunnen onduidelijke vragen ook voor veel problemen zorgen. Het puur hypothetische karakter van vragen waarbij je bronnen moet beoordelen op hun bruikbaarheid voor een niet bestaand werkstuk (opdracht 7), dat ook nog samen met een ander wordt geschreven (opdracht 17), maakt deze opdrachten onnodig ingewikkeld. Hetzelfde geldt voor zeer algemeen

Mag je nu wel of niet het
handschrift gebruiken?

gestelde vragen zoals die over drie omstandigheden die de ontwikkeling van de democratie in Indonesië belemmerden (opdracht 14). Hier zou een kleine richtingaanduiding wel op zijn plaats zijn. Nu begin je maar ergens als leerling, in de hoop dat je de goede kant op gaat. Diezelfde twijfel komt opborrelen bij de foto van het Engels recruteringsbureau (opdracht 24). In het bijschrift staat vermeld dat de foto aan het begin van de Eerste Wereldoorlog is genomen. De vraag is waarom het waarschijnlijk is dat de foto aan het begin van de Eerste Wereldoorlog is genomen. Mag je hier nu het bijschrift gebruiken (zoals iedere leraar zijn leerlingen altijd leert), of ligt dat antwoord zo voor de hand dat er iets anders bedoeld wordt?

Het persoonlijke voorval van Abdulgani (opdracht 11) was een echte hersenbreker. In de bron staan verschillende voorvallen en tijdsaanduidingen. Met een beetje puzzelen (onnodig tijdverlies als je een examen aan het maken bent), kun je alles goed op een rijtje zetten. Dan

komt de vraag en die gaat tot ieders verrassing over de jaren dertig, zo'n beetje de enige periode die in de bron juist niet genoemd wordt. De vraag zelf is helemaal niet onduidelijk, maar op welke manier moet je daar deze bron bij gebruiken?

Op het forum van het LAKS gaven de leerlingen zichzelf een 5,9 voor geschiedenis. Dat zou ik aan de lage kant vinden. Als je naar de kwaliteit van de laatste antwoorden kijkt, was het misschien wel een beetje te lang (plus: hoeveel mensen kunnen drie uur achtereen goede antwoorden opschrijven?). Vaag waren de vragen maar af en toe, oneerlijk in een enkel geval, maar te moeilijk was het toch echt niet. Bovendien keek het redelijk soepel na, vooral het deel over Ten Oorlog! Al blijf je volgens een van de deelnemers aan het VGN-forum als geschiedenisdocent echt de risee van de examencorrectie. Zelfs Nederlands heeft minder!

Daan Schuijt

VWO

Terwijl de havisten op het LAKS-forum bijna krachttermen tekort kwamen, bestempelde een vwo-kandidaat het geschiedenisexamen als 'niet bepaald lastig'. Ook het VGN-forum stroomde niet over van de reacties. Daar de gebruikelijke discussies tussen docenten die vaak in het holst van de nacht even niet meer weten wat ze met het cv aan moeten, of vraag die en die echt te onduidelijk gesteld vinden. Maar over het algemeen een stuk minder klachten dan bij het havo. Dit punt wil ik daarom hier niet verder uitdiepen.

Te moeilijk was het in ieder geval niet. Liefst vier opgaven stonden zowel in het examen voor havo als vwo (opdracht 3, opdracht 4, opdracht 12 en opdracht 27). Dat zijn nog altijd maximaal 11 van de 77 of 14,3% van het totaal aantal punten. Ook bij een aantal bronvragen zou je kunnen twifelen aan het vwo-gehalte. Bij de internationale verhoudingen op het Van Heutsz monument (opdracht 11), de sociaaleconomische aspecten in de brief van Frans Carroos (opdracht 17) en de centrale plaats van Bismarck op het propaganda-schil-

derij (opdracht 21) lijkt het meer op een invuloefening dan op een heus vwo-examen. Jammer ook dat er bij Ten Oorlog! geen opgaven waren die naar de grote verbanden over de strijdwijze, propagandavoering of medische zorg vroegen. Nu kwamen deze onderdelen telkens bij een (incident uit een) van de vier oorlogen aan de orde. De 6,5 die de LAKS-leerlingen zichzelf gaven, past goed bij het examen. Het over het algemeen niet te hoge niveau van de vragen had als gevolg dat uitblinkers niet echt de gelegenheid kregen om uit te blinken, terwijl de de leerlingen die er niet zoveel moeite voor hadden gedaan haast onmogelijk door de mand konden vallen.

Ten slotte een punt waar ik me misschien wel meer zorgen over maak dan over onduidelijke vragen of beknelende correctievoorschriften. In de examens kwamen begrippen voor als 'contacten', 'afzetmarkten', 'onafhankelijkheid verlenen', 'gevolgen op geografisch terrein', 'het ondersteunen van een bewering' en 'zelfbeschikingsrecht'. Het zijn stuk voor stuk duidelijke, relevante begrippen die volkomen in de vraag passen waarin ze gebruikt worden. Toch blijken veel leerlingen echt niet te weten wat dit soort woorden betekenen. Probeer dan nog maar eens een fatsoenlijke vraag te stellen...

Daan Schuijt

Op het havo-examen kwam het NHM-monster goed tot zijn recht. Voor vwo was het misschien te makkelijk.

